

forbruge paa Stedet, dog under Forbehold af den Apothekerne tilkommende Ret til at tilberede Mineralvande, kan Sundhedscollegiet ikke Andet end paa det Barmeste anbefale. Til hvad der i Andragendet er anført, som talende for Privilegiets Fornyelse, maa Collegiet tilføie, at gode mineraliske Vandte til billig Britis blot kunne leveres i Anstalter, der, som den Rosenborgske, have betydelig Affætning saavel til selve Danmark som til Nabolandene, og som forestaaes af dygtige, practiske Chemikere. Jeg haaber derfor, at der ikke vil hæve sig nogen Stemme imod, at denne Fornyelse af Privilegiet, som tidligere har været forundt, atter kan finde Sted.

Orsted: Jeg vilde ugerne have taget Ordet imod hvad der er ønsket af Bestyrelsen for en Anstalt, som vistnok har været almeennyttig, men der paatrænger sig mig dog saamange vigtige rettlige Indvendinger imod Forslaget, at jeg ikke kan holde samme tilbage, og jeg finder saameget mindre Betænkelse ved at komme frem dermed, som jeg er fuldkommen overbevist om, at Anstalten vil kunne bestaa ligesaa godt, vil kunne blomstre ligesaa vel, enten den faaer det omhandlede Monopol fornyet eller ikke. Det maa vel bemærkes, at det er blot Fornyelsen af den udelukkende Ret for 10 Aar, som den har havt, hvorom her er Tale; der er slet ikke Tale om selve Privilegiet. Privilegiet til at fabrikere disse Sundhedsvande og falsholde dem er ikke indskrænket til Tid, men Tidens Indskrænkning er blot med Hensyn til den udelukkende Ret til Fabricationen. Det forekommer mig ikke, at dette fremgaaer ganske klart af Forslaget, saaledes som det er fremsat; men saaledes forholder det sig virkelig. Hvad jeg maa bemærke ved Forslaget er, for det Første, med Hensyn til dets Form, nemlig at det er sært, at det fremkommer ad privat Vej. Det er jo Regjeringens Sag at fornye det omhandlede Privilegium, og dersom Regjeringen fandt, at den ikke var besjætt til at gjøre det uden Rigsdagens Samtykke, men den iøvrigt fandt, at der var god Grund til, at Fornyelsen skulde finde Sted, saa vilde jo Regjeringen have at fremkomme med Forslag derom. Afflog Regjeringen dette, da kunde der være Anledning til

for Private at fremkomme med det, men dette siges ikke at have været Tilfældet, og det er altsaa noget sært, at Sagen fremkommer ad privat Vej. Deraf fremgaaer ogsaa den Mangel, at Sagen ikke er saaledes oplyst, som den vilde have været det, naar den var kommen fra Regjeringens Hænder, da Regjeringen vist nok vilde have anstillet adskillige Undersøgelser, dersom den ikke fandt, at Ansøgningen ubetinget maatte afflaaes; disse Oplysninger vilde man saaledes have havt, hvis den var kommen frem med Forslaget. Her seer man ikke engang af hvad der er meddeelt, hvorledes det forholder sig med Privilegiet. Der er meddeelt et Privilegium, som er dateret den 15de Marts 1831 som, med Hensyn til selve Rettigheden til at fabrikere og udsælge disse Sundhedsbrøndvande er uindskrænket i Tid, men derimod med Hensyn til den udelukkende Ret er begrænset og indskrænket til en Tid af 10 Aar. Det er siden blevet fornyet i Aaret 1842 ogsaa under 15de Marts paa 10 Aar, men saaledes, at de 10 Aar skulde regnes fra den 15de Marts 1841, som den Tid da Privileget burde have været fornyet, men hvilket først er skeet et Aar senere. Hvad nu Sagens Realitet angaaer, tvivler jeg virkelig paa, at Regjeringen efter de forhen bestaaende Regler vilde være gaaet ind paa denne Fornyelse. Et Rescript af 10de April 1761 indeholder, at naar Nogen vil anlægge Fabrikker, for at producere eller forarbejde visse Varer, som tilforn ere komne fra fremmede Stæder, at da saadanne Fabrikker eller Manufacturer kunde faae Monopol, men kun for en vis Tid, exempli gratia 10, 15 eller 20 Aar. Man vil altsaa deraf see, at 20 Aar er den længste Tid, hvorpaa en Fabrik af den Slags kan gives Monopol; men i 20 Aar har Brøndanstalten allerede nydt Monopol. Det forekommer mig ogsaa særdeles betænkeligt at meddele dette Privilegium med Hensyn til Grundloven, som siger i sin § 88: „Alle Indskrænkninger i den frie og lige Adgang til Erhverv, som ikke ere begrundede i det almene Vel, skulde hæves ved Lov.“ Derefter skulde endogsaa de hidtil bestaaende Indskrænkninger i Erhvervsfriheden eller Næringsfriheden, som ikke findes begrundede i det almene Vel, kunne ophæves.